

Moçambic encetava una nova etapa el 1992 amb la firma d'un acord de pau entre el govern socialista i l'oposició. La seva transició cap al lliure mercat i la democràcia ha estat exemplar per a alguns analistes. La majoria de la població continua, però, en la misèria.

Moçambic, deu anys després

Tornar deu anys després a Moçambic és una experiència enriquidora, que se sent tot just baixar de l'avió. Del nom de la república, n'ha desaparegut la paraula popular, els policies de la duana són més amables i es miren el visat amb indolència, la gent va més ben vestida, alguns edificis han estat pintats o rehabilitats, les botigues, en mans dels indopakistanesos ofereixen productes sud-africans, els venedors ambulants ocupen les voreres dels carrers i la burgesia emergent mostra el seu *status* amb BMW i Mercedes.

És la tercera etapa de Moçambic, que va accedir a la independència el 1975, després de deu anys de guerra colonial conduïda pel Frelimo. La primera etapa, d'eufòria, va durar fins a principis del 1980, quan l'extensió de la guerrilla creada pels serveis secrets rhodesians va començar a paralitzar extenses zones del país. La política econòmica planificada va fer la resta, contribuint al desproveïment dels mercats. Sud-àfrica, que se sentia amenaçada per un veí de discurs marxista, va tallar els ingressos econòmics del país (mines, port de Maputo) alhora que n'incrementava la desestabilització apadrinant la guerrilla quan aque-

ta es va quedar sense padrí per la independència de Zimbabwe, l'ex-Rhodesia.

Revolució impopular. La segona etapa és la del desencís, de pèr-

Joaquim Chissano, president de Moçambic, va desempallegar-se dels postulats socialistes. El lliure mercat només ha afavorit una minoria.

dua de confiança en una revolució que havia optat per la sortida endavant adoptant mesures cada vegada més impopulars. La més sonada de totes elles, l'anomenada Operació Producció, per la qual milers de persones foren enviades per força a treballar al camp. Després de la mort de Samora Machel en un accident aeri encara no aclarit, el 1986, el Frelimo va moderar el seu radicalisme verbal i va permetre una certa liberalització de l'economia, encara que es manifestava disposat a eliminar per les armes els "bandidos armados", la

guerrilla de la Renamo. Forçat per la paràlisi del país, deguda a l'elevat cost de la guerra, la crisi econòmica i la desaparició del bloc soviètic, el Frelimo es va avenir a negociar a Roma un acord de pau,

ARKIU

concretat el 1992 després d'intenses discussions sota la mitjanceria de la comunitat catòlica de Santo Egidio.

Amb el silenci dels *kalàixnikovs*, la desmobilització dels combatents de la Renamo i la reducció dels efectius de l'exèrcit, s'inicia l'etapa actual. Les eleccions plurals, supervisades pels cascos blaus, van donar la victòria a Joaquim Chissano —successor de Machel— a les presidencials, mentre que el Frelimo va

guanyar les legislatives. Moçambic va dir adéu definitivament al socialisme real per abraçar la democràcia parlamentària i el lliure mercat, amb totes les conseqüències, especialment per als camperols, de seguir les directrius del Fons Monetari Internacional.

"Realment, és un exemple per a la resta de l'Àfrica", comenta Elias Cossa, editor del setmanari *Demos*. Acostumats a un continent que només és notícia per les catàstrofes i la violència, s'agraeix de trobar un país que ha aconseguit de tancar una guerra d'una forma

pactada i en el qual els ex-guerrillers ara seuen al Parlament. "El problema és potser que la Renamo és una oposició feble, sense gaires quadres amb capacitat", afegeix Cossa. Tanmateix, tots

dos partits tornaran a mesurar les forces en les eleccions municipals que s'han de fer enguany. Una oportunitat per a saber fins a quin punt el partit al govern ha perdut credibilitat, com semblen indicar les converses que se senten pel carrer. El Frelimo ha perdut milers de membres després del gran tomb ideològic que molts militants de primera hora no accepten i es veu afectat per les sospites de corrupció sobre ministres i alts càrrecs.

En les eleccions vinents la Renamo també ha de demostrar que és un partit d'oposició, amb un programa de govern, i que representa alguna cosa més que no un grapat de diputats. El seu president, Afonso Dklama, ha aprofitat les inundacions de febrer per tornar a insistir sobre les diferències entre el nord i el sud. L'argument és que el Frelimo està en mans de polítics del sud, gens interessats en el desenvolupament del nord. De fet, els tres presidents del Frelimo, Eduardo Mondlane, Samora Machel i Chissano, van néixer al sud. Per aquest motiu, i per marcar diferències amb el passat revolucionari, el Frelimo va escollir fa dos anys un secretari general originari de Manica (frontera amb Zimbabwe) i que no va participar en la lluita anticolonial. La difícil gestió de Manuel Tomé serà fiscalitzada en el congrés que es farà pel maig.

No és tan optimista sobre el futur de Moçambic Kok Nam, director del setmanari *Savana*. "Això pot petar en qualsevol moment. No hi ha feina, ni diners", comenta. Kok Nam preveu una revolta espontània per causa de l'austeritat marcada pel pla econòmic del govern. L'objectiu de la fúria popular seria, segons el periodista, la comunitat d'indopaquistanesos, anomenats

Kok Nam, director del setmanari 'Savana': "Això pot petar en qualsevol moment. No hi ha feina, ni diners."

despectivament *monhes*, que dominen el petit comerç. "Quan esclati una revolta serà impossible de parar-la", explica Nam, que argumenta que fa dos anys desenes de persones enfadades per l'augment del transport col·lectiu van saquejar unes quantes botigues de *monhes*. Els indopaquistanesos, que aparentaven ser austers durant l'etapa radical del Frelimo, ara no tenen manies a l'hora d'exhibir la seva riquesa. "Són racistes, aquests *monhes*", assegura João, que es guanya la vida venent artesanies davant el restaurant Piri Piri, un dels llocs d'encontre dels es-

trangers i la incipient burgesia negra. Els *monhes*, hom els culpa de tot, àdhuc de controlar el tràfic de droga i de participar en les xarxes que es dediquen al robatori de cotxes, que després es venen a Sud-àfrica. Un negoci en el qual s'han aliat, segons les males llegendes, amb membres de la policia.

El robatori de cotxes havia adquirit unes dimensions tan importants que va començar una operació conjunta amb les policies de Sud-àfrica i Zimbabwe, especialment a Beira i Maputo. L'efecte va ser contrari al desitjat, almenys entre els mitjans de comunicació no governamentals, que van criticar la ingerència estrangera i els excessos dels policies, que van detenir persones innocents i confiscar vehicles aparcats a l'interior de les cases. En canvi, els qui havien estat víctimes dels grups d'assaltants van aplaudir la decisió del govern.

L'increment de la delinqüència fa que molts sentin nostàlgia del passat, quan ningú no movia un dit per por de la policia política, la SNASP. Ara, els assalts de viants i de pisos són massa freqüents, encara que no arribin als nivells de les capitals africanes i llatinoamericanes més perilloses.

El president de Moçambic Samora Machel (a l'esquerra) va morir en un accident aeri encara no aclarit el 1986. A la dreta, l'avió en què viatjava Machel, després del sinistre. (fotos: arxiu)

Els musulmans surten de les catacumbes

Reduïts al silenci o a l'ostracisme durant els anys de socialisme real, els musulmans (el 30% de la població) demostren que són una força que cap govern no pot menysprear. A les províncies del nord on són majoria (Nampula i Cabo Delgado), una gran part dels musulmans van seguir el ramadà a les mesquites distribuïdes entre les *aldeias*. A Maputo es podien veure algunes dones amb mocador al cap i homes amb el "solideu" del creient. El divendres, les mesquites eren atapeïdes de fidels de totes les condicions, encara que els indopaquistanesos acostumen a anar a la mesquita d'Agà Khan, freqüentada pels ismaïlites. Una part dels *monyes* és hindú.

Els dos partits més importants, el Frelimo i la Renamo, van felicitar els musulmans a la fi del ramadà, en la festa d'*ide mubàrak*, i el govern va concedir un dia de festa als treballadors d'aquesta confessió. La prova de la importància de la comunitat musulmana apareixia als diaris i setmanaris, que publicaven regularment articles d'imams i anaven farcits d'anuncis d'empreses públiques i privades que també felicitaven els seguidors de Mahoma. Aquesta presència musulmana preocupa els defensors del laïcisme de l'estat. "L'única cosa que s'ha construït aquests últims anys són mesquites, pagades per l'Aràbia Saudita i el Paquistan", comentava el professor universitari Alexandrino José. A. C.

La frustració d'amplis sectors de la població i la proximitat a Johannesburg, considerada una de les ciutats més violentes del món, expliquen en part aquest increment de la violència.

De Sud-àfrica arriba tot. Els homes de negocis sud-africans són presents a tots els racons del país, disposats a posar peu en un país de recursos i amb possibilitat de creixement. Les inversions han estat quantioses en hoteleria —els sud-africans controlen la majoria dels hotels— i en agricultura. Fins i tot hi ha previst que s'instal·lin colons boers a la província de Niassa —fronterera amb Malawi i Tanzània— per un acord entre Chissano i el president Nelson Mandela.

"Si Sud-àfrica va bé, Moçambic pot anar bé", assegura Jamisse Nilson. La fi de l'*apartheid* i de la guerra a Moçambic han ajudat a restablir l'ordre colonial, en el qual hom havia reservat a Moçambic el paper de donar serveis als sud-africans. Sud-àfrica s'ha consolidat, sense objeccions dels empobrits països veïns, com el gegant polític i econòmic de la regió. Moçambic impulsa l'anomenat corredor de Maputo, amb què pretén atreure inversions del veí gràcies a la línia fèrria i a la carretera entre Maputo i l'antic Transvaal sud-africà.

Però les inversions sembla que no han millorat el nivell de vida de la majoria de la població. La misèria et fereix tot just sortir de Maputo i es fa insuportable quan visites les províncies que no es troben sota la influència del miracle sud-africà. En un país classificat com un dels més pobres del món, els preus són comparables a Europa, essent així que els salaris són reduïts a la mínima expressió. Un guarda d'un edifici, una figura indispensable per causa de la inseguretat, guanya uns 400.000 meticais el mes, uns 35 dòlars, quan un àpat en un restaurant modest arriba als 50.000. Un funcionari de certa categoria rep un milió de meticais. Per arrodonar un sou tan magre, tothom *rasca*, prova de guanyar-se uns diners fent petits negocis.

Antoni Castel (Maputo)

fundació
BANCAIXA

Del 24 de febrer
al 2 de març.

AGENDA

25 Dimarts *Mediambientals*

Cicle: **Ecologia, Ètica y Cambio Social.**

"*Haciendo frente a las crisis ecológicas*".

Helena Fusté.

Presidenta de Greenpeace-Espanya.

Sala Sorolla a les 19:30 hores.

26 Dimecres *Conferència*

"*La sanidad entre grilletes y logros*".

Ernest Lluch i Martín. Catedràtic d'Història del

Pensament Econòmic de la Universitat de Barcelona.

En col·laboració amb Faro Sanitario.

Sala d'Actes a les 19:30 hores.

27 Dijous *Conferència*

"*Solidaridad y Minusvalías*".

José Ramón Bueno.

Professor de la Universitat de València.

Centre Valencià del Voluntariat a les 19:30 hores.

Carrer l'Uencaliente, 1. València.

Sala d'Exposicions

"*Picasso: Sulte 156*".

Fins al 23 de març.

CENTRE CULTURAL
Plaça de Tetuán, 23. Tel. 387 58 84. València